

RAAD VAN STATE

afdeling Wetgeving

advies 74.619/3
van 8 december 2023

over

een voorontwerp van decreet van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest ‘tot wijziging van het decreet van 24 januari 2003 houdende bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang, wat betreft een recht van voorkoop voor roerend cultureel erfgoed, en het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, wat betreft de bescherming van topstukken die beschermd zijn door de monumentenwetgeving’

Op 6 oktober 2023 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van decreet van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest ‘tot wijziging van het decreet van 24 januari 2003 houdende bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang, wat betreft een recht van voorkoop voor roerend cultureel erfgoed, en het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, wat betreft de bescherming van topstukken die beschermd zijn door de monumentenwetgeving’.

Het voorontwerp is door de derde kamer onderzocht op 29 november 2023. De kamer was samengesteld uit Jeroen VAN NIEUWENHOVE, kamervoorzitter, Koen MUYLLE en Elly VAN DE VELDE, staatsraden, en Annemie GOOSSENS, griffier.

De verslagen zijn uitgebracht door Rein THIELEMANS, eerste auditeur, en Lise VANDENHENDE, adjunct-auditeur.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 8 december 2023.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

2. Het voor advies voorgelegde voorontwerp van decreet van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest strekt tot wijziging van het decreet van 24 januari 2003 ‘houdende bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang’ (hierna: Topstukkendecreet) en van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

In hoofdstuk 1 van het voorontwerp wordt bepaald dat het aan te nemen decreet een gemeenschaps- en gewestaangelegenheid regelt.

Hoofdstuk 2 bevat de wijzigingen aan het Topstukkendecreet.

In de eerste plaats worden de woorden “de monumentenwetgeving of” in artikel 3, § 2, van het Topstukkendecreet geschrapt, waardoor de artikelen 8 tot 10 van dat decreet inzake de bescherming voortaan van toepassing zijn op de roerende goederen, die thans beschermd worden op grond van de monumentenwetgeving² (artikel 2 van het voorontwerp).

In de tweede plaats wordt een voorkooprecht voor de Vlaamse Regering ingevoerd (artikel 3) met betrekking tot, enerzijds, beschermde voorwerpen en, anderzijds, topstukken die niet zijn opgenomen in de topstukkenlijst, die in het Nederlandse taalgebied of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad openbaar worden verkocht (artikelen 4 en 5). Artikel 4 schrijft onder meer een kennisgevingsplicht voor in hoofde van de verkoper of zijn gemachtigde aan de Vlaamse Regering over de geplande veiling (ontworpen artikel 18*quinquies*, § 1, tweede lid). Is deze kennisgeving niet gebeurd, heeft de Vlaamse Regering het recht om in de rechten van de koper te worden gesubrogeerd (ontworpen artikel 18*quinquies*, § 2). De Vlaamse Regering kan het voorkooprecht overdragen aan een limitatieve lijst van andere overheidsinstanties dan de Vlaamse Gemeenschap en van derden met een belangeloos doel die de bescherming van het roerend cultureel erfgoed als een van hun kerntaken hebben (artikel 6). Er wordt een strafbepaling toegevoegd voor personen die verzuimen om de voorgeschreven kennisgevingen te doen of die het voorkooprecht of het subrogatierecht miskennen (artikel 7).

In de derde plaats wordt de verwerking van de persoonsgegevens geregeld (artikelen 8 en 9).

¹ Aangezien het om een voorontwerp van decreet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

² Waarmee luidens artikel 2, 11°, van het Topstukkendecreet “de regelgeving die de gewesten hebben uitgevaardigd ter bescherming van het onroerend cultureel erfgoed” wordt bedoeld.

Hoofdstuk 3 bevat de wijzigingen aan het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Meer bepaald strekt artikel 10 van het voorontwerp ertoe de toelating voor fysieke ingrepen en de subsidiëring ervan met betrekking tot topstukken maximaal te regelen via het Topstukkendecreet.

Het aan te nemen decreet treedt in werking op 1 januari 2024 (artikel 11).

BEVOEGDHEID

3.1. Op grond van paragraaf 1 van de ontworpen artikelen 18*quinquies* en 18*sexies* van het Topstukkendecreet (artikelen 4 en 5 van het voorontwerp) geldt een recht van voorkoop voor de Vlaamse Regering voor beschermde voorwerpen, die topstukken zijn en in de zogenaamde topstukkenlijst bedoeld in artikel 3, § 1, van het Topstukkendecreet zijn opgenomen, en voor topstukken die niet in deze topstukkenlijst zijn opgenomen, en die, in beide gevallen, in het Nederlandse taalgebied of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad openbaar worden verkocht.

Anders dan het geval is in artikel 18, § 1, van het decreet van de Franse Gemeenschap van 17 maart 2022 ‘portant protection du patrimoine culturel mobilier’ blijkt uit het voorontwerp niet dat het moet gaan om goederen die zich bevinden binnen de Vlaamse Gemeenschap, zijnde in het Nederlandse taalgebied of in instellingen gevestigd in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, die wegens hun activiteiten moeten worden beschouwd uitsluitend te behoren tot de Vlaamse Gemeenschap.³

Gevraagd hoe in het licht hiervan de territoriale bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap wordt verantwoord, antwoordde de gemachtigde:

“Het is inderdaad de keuze om het voorkooprecht van toepassing te verklaren op alle cultuurgoederen die zich in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad bevinden en die als een topstuk moeten worden beschouwd in de zin van het Topstukkendecreet. Het cruciale criterium in deze is inderdaad het uitzonderlijke belang van het stuk voor de Gemeenschap.”

Hij voegde daar nog het volgende aan toe:

“Voor de uitoefening van het voorkooprecht lijkt ons de bijzondere betekenis die het goed heeft voor een Gemeenschap het beste lokalisatiecriterium. Hoewel hier uiteraard altijd een zekere vorm van beoordeling speelt, is het toch niet zo dat de Vlaamse Gemeenschap zich eender welk roerend goed kan toe-eigenen. De toetsing aan de criteria ‘zeldzaam en onmisbaar’, vereist om te kunnen besluiten of een cultuurgoed al dan niet een topstuk is in de zin van het Topstukkendecreet, heft deze subjectiviteit minstens ten dele op.”

³ Zie immers de definitie van de woorden “binnen de Vlaamse Gemeenschap” in artikel 2, 6°, van het Topstukkendecreet.

Er kan inderdaad worden aangenomen dat *het belang* (zoals omschreven in artikel 2bis van het Topstukkendecreet) dat een beschermd voorwerp of een topstuk dat niet in de toppenstukkenlijst is opgenomen heeft voor de *Vlaamse Gemeenschap*, wat impliceert dat op het ogenblik dat een roerend goed of een verzameling wordt aangemerkt als topstuk het zich binnen de Vlaamse Gemeenschap moet bevinden,⁴ de territoriale bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap kan verantwoorden. Het gegeven dat op het ogenblik van de verkoop dit niet langer het geval is, doet hieraan geen afbreuk, mede gelet op het feit dat voor de toepassing van het voorkeepsrecht nog steeds is vereist dat de openbare verkoop in het Nederlandse taalgebied of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad plaatsvindt.

3.2. Gevraagd wat er moet gebeuren wanneer ook andere overheden een voorkeepsrecht wensen uit te oefenen op hetzelfde goed, liet de gemachtigde weten dat het aangewezen is om dergelijke samenloop via een samenwerkingsakkoord te regelen.

Hiermee kan worden ingestemd. De Raad van State, afdeling Wetgeving, heeft in het verleden reeds herhaalde malen gewezen op het nut, en zelfs de noodzaak, om een samenwerkingsovereenkomst te sluiten met de verschillende autoriteiten die naar Belgisch recht bevoegd zijn voor de bescherming van roerend cultureel erfgoed.⁵

Overigens valt het niet uit te sluiten dat er ook nog aankooprechten kunnen zijn van overheden in het buitenland die kunnen conflicteren met het voorkeepsrecht waarin de ontworpen regeling voorziet.

4. Ten slotte acht de Raad van State het nuttig om te wijzen op de naleving van artikel 14 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming van de instellingen’,⁶ dat het volgende bepaalt:

“Binnen de grenzen van de bevoegdheden van de Gewesten en de Gemeenschappen, kunnen de decreten een recht van voorkoop invoeren, voor zover dit recht van voorkoop geen afbreuk doet aan een op de dag van de inwerkingtreding van dit artikel bestaand recht van voorkoop.

Enerzijds kan het decreet geen recht van voorkoop invoeren op de goederen van het federale openbaar of privaat domein; anderzijds kunnen enkel de Gemeenschappen en de Gewesten een recht van voorkoop invoeren op de goederen van hun eigen openbaar of privaat domein.”

⁴ Uit artikel 2bis van het Topstukkendecreet vloeit immers voort dat om als een topstuk te kunnen worden beschouwd, een roerend goed of een verzameling “als zeldzaam en onmisbaar beschouwd moet worden”. In het tweede lid van die bepaling wordt het begrip “zeldzaam” als volgt gedefinieerd: “een roerend goed of een verzameling waarvan er weinig andere - gelijke of gelijksoortige - in dezelfde staat *binnen de Vlaamse Gemeenschap aanwezig zijn*”. Uit die definitie, en met name uit het woord “andere”, blijkt dat het moet gaan om een roerend goed dat of een verzameling die zich, net als de goederen waarmee het wordt vergeleken, binnen de Vlaamse Gemeenschap bevindt.

⁵ Zie o.m. adv.RvS 69.794/4 van 22 september 2021 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van de Franse Gemeenschap van 17 maart 2022, *Parl.St.* Parl.Fr.Gem. 2020-21, nr. 341/1, 50, opmerking I.1.

⁶ Zie ook adv.RvS 63.964/4/VR van 16 oktober 2018 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de ordonnantie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest van 25 april 2019 ‘betreffende het roerend en immaterieel cultureel erfgoed van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest’, *Parl.St.* Br.Parl. 2018-19, nr. A-813/1, 85-86, opmerking 1 bij artikel 23.

Met het oog op de naleving van deze bepaling dienen de goederen van het federale openbaar of privaat domein of van het openbaar of privaat domein van een ander gewest of een andere gemeenschap te worden uitgesloten van het recht van voorkoop.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikelen 4 en 5

5. Het voorontwerp regelt niet alleen de procedure die de Vlaamse Regering moet doorlopen om het recht van voorkoop uit te oefenen met betrekking tot een *beschermd voorwerp* (die namelijk inhoudt dat de Vlaamse Regering door de verkoper uiterlijk dertig dagen voor de openbare verkoop in kennis wordt gesteld van de veiling en van de voorwaarden van toewijzing), maar ook een – zij het meer ingekorte – procedure met betrekking tot een *topstuk dat niet in de topstukkenlijst is opgenomen*.

Eerder adviseerde de afdeling Wetgeving van de Raad van State met betrekking tot het voorontwerp dat heeft geleid tot de ordonnantie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest van 25 april 2019 ‘betreffende het roerend en immaterieel cultureel erfgoed van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest’ en dat *enkel* in een procedure inzake het voorkooprecht voor *beschermd roerende goederen* voorzag, hieromtrent het volgende in het licht van onder meer het gelijkheidsbeginsel:

“Ook al is het uiteraard logisch dat een dergelijke verplichting enkel wordt opgelegd aan de verkoper van een ‘beschermd cultuurgoed’ – het zou immers zinloos zijn die verplichting op te leggen aan een persoon wiens goed geen ‘beschermd cultuurgoed’ is – toch blijkt de voorliggende bepaling lacuneus te zijn in zoverre ze niet voorziet in een procedure om het recht van voorkoop op de niet beschermde cultuurgoederen uit te oefenen.

Dienaangaande moet evenwel worden opgemerkt dat het feit dat het recht van voorkoop kan worden uitgeoefend op een niet beschermd cultuurgoed, een ernstig probleem doet rijzen ten aanzien van de beginselen van gelijkheid en contractvrijheid, de rechtszekerheid en de samenhang van de ingevoerde regeling.

Een goed is immers pas beschermd na afloop van een welbepaalde procedure die erop gericht is vast te stellen of dat goed voldoet aan de criteria die worden opgesomd in artikel 11, § 1. In dat kader is de bescherming het resultaat van een onderzoek waarbij het advies van de commissie en, in voorkomend geval, van andere instanties moet worden ingewonnen, en dit zowel in de fase van de voorlopige bescherming als in de fase van de definitieve bescherming. Dat onderzoek behelst ook dat de eigenaar, bezitter of houder van het goed op de hoogte wordt gebracht in de fase van de voorlopige bescherming, en dat ze hun eventuele opmerkingen kenbaar kunnen maken in de fase van de definitieve bescherming. Tot slot zijn de beslissingen inzake de voorlopige en de definitieve bescherming bestuurshandelingen waartegen beroep kan worden ingesteld bij de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Al die waarborgen die eerst moeten worden geboden alvorens het Gewest het recht van voorkoop kan uitoefenen, ontbreken uiteraard wanneer het betrokken goed niet of voorlopig niet beschermd is. Dat leidt tot een verschil in behandeling tussen de eigenaars van een beschermd goed en de eigenaars van een niet beschermd goed, voor wier te koop gestelde goed een recht van voorkoop zou gelden. Voorts plaatst de afdeling Wetgeving

vraagtekens bij de middelen die zullen worden ingezet en de procedure die zal worden gevolgd, met inbegrip van de eventuele beroepen, bij het uitoefenen van een recht van voorkoop ten aanzien van een niet beschermd goed - om na te gaan of dat goed daadwerkelijk beantwoordt aan de criteria die worden opgesomd in artikel 11, § 1.

De inachtneming van de gememoreerde beginselen zou beter worden gewaarborgd indien alleen voor de beschermde goederen, en mogelijk ook voor de goederen die in voorlopige bescherming zijn, een recht van voorkoop zou kunnen gelden.”⁷

Geconfronteerd met dit advies en vragend, in het licht van het gelijkheidsbeginsel, naar een verantwoording voor een voorkooprecht voor een topstuk dat niet is opgenomen in de topstukkenlijst, antwoordde de gemachtigde het volgende:

“Topstukken die niet opgenomen zijn op de lijst, zijn wel degelijk beschermd (alhoewel zij niet onder de definitie van beschermd voorwerp in het Topstukkendecreet vallen). Zo is het ook voor deze stukken verboden deze buiten de Vlaamse Gemeenschap te brengen zonder de toestemming van de Vlaamse Regering (artikel 11, § 1 van het Topstukkendecreet). Wij verwijzen in deze tevens naar artikel 2, 10° van het Topstukkendecreet. Een topstuk wordt daar gedefinieerd als een roerend goed of een verzameling ongeacht of het roerend goed of de verzameling in de lijst is opgenomen of niet.

Het is tevens zo dat de rechten van de verkoper volledig gerespecteerd worden. Het recht van verkoop van de Vlaamse Gemeenschap geldt immers enkel voor publieke verkopen en kan enkel uitgeoefend worden tegen de prijs (het hoogste bod) waartegen het stuk werd afgehamerd.”

De Raad van State merkt evenwel op dat, enerzijds, deze bescherming in de vorm van de toestemming die nodig is om deze topstukken die niet in de topstukkenlijst zijn opgenomen buiten de Vlaamse Gemeenschap te brengen, enkel wordt verleend indien iemand om deze toestemming vraagt en, anderzijds, deze topstukken de beschermingsprocedure die leidt tot opname in de topstukkenlijst wel degelijk niet hebben doorlopen.

Het is echter juist dat, vermits het voorkooprecht wordt uitgeoefend tegen de prijs van het laatste rechtsgeldige bod, de Vlaamse Regering een aankoopbeslissing moet nemen binnen de zestig dagen na de zitdag en de eigendom op het topstuk slechts overgaat op het moment dat de Vlaamse Gemeenschap de vereiste vergoedingen volledig heeft betaald, de rechten van de verkoper voldoende worden gevrijwaard. Bovendien ontstaat in het geval van een topstuk dat niet is opgenomen in de topstukkenlijst, de kennisgevingsplicht waarin het ontworpen artikel 18sexies, § 2, derde lid, van het Topstukkendecreet voorziet, en die overeenkomstig het ontworpen artikel 22, § 1, 5°, van dat decreet strafrechtelijk wordt gesanctioneerd, *nadat* de administratie de veilinghouder op de hoogte heeft gebracht van het gegeven dat ze aan de Vlaamse Regering voorstelt om van het voorkooprecht gebruik te maken. Het komt in dat geval derhalve niet aan de verkoper toe om na te gaan of het roerend goed dat of de verzameling die hij te koop aanbiedt, als een topstuk in de zin van artikel 2, 10°, van het Topstukkendecreet moet worden beschouwd, en dat het voorkooprecht van toepassing is.

⁷ Adv.RvS 63.964/4/VR van 16 oktober 2018, *Parl.St.* Br.Parl. 2018-19, nr. A-813/1, 86, opmerking 2 bij artikel 23.

Gelet hierop kan de ontworpen regeling worden aanvaard.

Artikel 6

6. Het ontworpen artikel 18^{septies} van het Topstukkendecreet bepaalt dat de Vlaamse Regering het voorkooprecht kan overdragen aan een limitatieve lijst van andere overheidsinstanties dan de Vlaamse Gemeenschap en van derden met een belangeloos doel die de bescherming van het roerend cultureel erfgoed als een van hun kerntaken hebben.

Deze bepaling is al te ruim. Een dergelijk recht van verkoop kan slechts worden uitgeoefend ten gunste van administratieve overheden die vallen onder de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap.⁸

De gemachtigde stemde ermee in dat de bepaling in deze zin wordt herzien.

Artikel 9

7.1. Het ontworpen artikel 26bis van het Topstukkendecreet regelt wie de verwerkingsverantwoordelijke is, voor welke doelstellingen persoonsgegevens mogen worden verwerkt, de categorieën van betrokkenen over wie persoonsgegevens worden verwerkt, de categorieën van persoonsgegevens die worden verwerkt, het opvragen van de persoonsgegevens bij authentieke gegevensbronnen en bij de aanvrager, het uitwisselen van persoonsgegevens en de uiterlijke bewaringstermijn. Het artikel bepaalt tevens dat de administratie de gegevens van de betrokkenen kan bekendmaken, mits bepaalde beperkingen. Het bepaalt de gegevens die kunnen worden bekendgemaakt en machtigt de Vlaamse Regering om bepaalde elementen inzake de verwerking van persoonsgegevens nader te regelen.

7.2. Krachtens artikel 22 van de Grondwet geldt voor elke verwerking van persoonsgegevens en, meer in het algemeen, voor elke inmenging in het recht op het privéleven, dat het formeel legaliteitsbeginsel dient te worden nageleefd. Doordat artikel 22 van de Grondwet aan de bevoegde wetgever de bevoegdheid voorbehoudt om vast te stellen in welke gevallen en onder welke voorwaarden afbreuk kan worden gedaan aan het recht op eerbiediging van het privéleven, waarborgt het aan elke burger dat geen enkele inmenging in dat recht kan plaatsvinden dan krachtens regels die zijn aangenomen door een democratisch verkozen beraadslagende vergadering. Een delegatie aan een andere macht is evenwel niet in strijd met het wettelijkheidsbeginsel voor zover de machtiging voldoende nauwkeurig is omschreven en betrekking heeft op de tenuitvoerlegging van maatregelen waarvan de “essentiële elementen” voorafgaandelijk door de wetgever vastgesteld zijn.⁹

⁸ Adv.RvS 63.964/4/VR van 16 oktober 2018, *Parl.St.* Br.Parl. 2018-19, nr. A-813/1, 87-88, opmerking 4 bij artikel 23.

⁹ Vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof: zie inzonderheid GwH 18 maart 2010, nr. 29/2010, B.16.1; GwH 20 februari 2020, nr. 27/2020, B.17.

Bijgevolg moeten de ‘essentiële elementen’ van de verwerking van persoonsgegevens in de wetgevende norm zelf worden vastgelegd. In dat verband is de afdeling Wetgeving van oordeel dat ongeacht de aard van de betrokken aangelegenheid, de volgende elementen in beginsel ‘essentiële elementen’ uitmaken: 1°) de categorie van verwerkte gegevens; 2°) de categorie van betrokken personen; 3°) de met de verwerking nagestreefde doelstelling; 4°) de categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens; en 5°) de maximumtermijn voor het bewaren van de gegevens.¹⁰

7.3. Gevraagd naar de reden waarom niet voor elke categorie van betrokkenen (ontworpen artikel 26*bis*, § 5) wordt bepaald welke categorie van persoonsgegevens (ontworpen artikel 26*bis*, § 6) mag worden verwerkt, antwoordde de gemachtigde:

“In principe kan van elk van de categorieën van betrokkenen, vermeld in paragraaf 5, elk persoonsgegeven zoals vermeld in paragraaf 6 verwerkt worden, **voor zover de verwerkingsverantwoordelijke kan aantonen dat dit noodzakelijk is met het oog op de nagestreefde doelstelling, én dat de overige bepalingen van de AVG worden nageleefd** (in het bijzonder de beginselen opgenomen in artikel 5, vb. minimale gegevensverwerking, doelbinding, etc.).”

Omdat de betrokkenen behoren tot dermate uiteenlopende categorieën van personen, dient in het voorontwerp wel degelijk te worden bepaald welke persoonsgegevens per categorie van betrokkenen kunnen worden verwerkt.

7.4. Nog met het oog op de naleving van het legaliteitsbeginsel vervat in artikel 22 van de Grondwet is aan de gemachtigde om verduidelijking gevraagd van een aantal begrippen vermeld in het ontworpen artikel 26*bis*, § 9, tweede lid, dat betrekking heeft op de bekendmaking van gegevens van de betrokkenen. Hij antwoordde het volgende:

“‘Voor de inrichting van de lijst’ : Het betreft hier de informatie die nodig is voor het opstellen en bijhouden van de Topstukkenlijst.

‘zoals die is ingeschreven’ : Het betreft hier de naam van de rechtspersoon zoals deze is opgenomen in de kruispuntbank van Ondernemingen (KBO)

‘of anderszins officieel is erkend’ : Het betreft hier de naam van feitelijke verenigingen onder dewelke deze zich richten tot de overheid.

‘rechtspersonen zonder eigen rechtspersoonlijkheid’: hier worden personen zonder rechtspersoonlijkheid bedoeld.”

Deze begrippen dienen in het voorontwerp duidelijker te worden gesteld.

7.5. Het ontworpen artikel 26*bis*, § 9, eerste lid, eerste zin, verwijst naar de inachtneming van de bepalingen van de artikelen 7 en 26 van Topstukkendecreet. In het ontworpen artikel 26*bis*,

¹⁰ Adv.RvS 68.936/AV van 7 april 2021 over een voorontwerp dat heeft geleid tot de wet van 14 augustus 2021 ‘betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie’, opmerking 101 (Parl.St. Kamer 2020-21, nr. 55-1951/001, 119). Zie ook GwH 10 maart 2022, nr. 33/2022, B.13.1; GwH 22 september 2022, nr. 110/2022, B.11.2; GwH 16 februari 2023, nr. 26/2023, B.74.1; GwH 17 mei 2023, nr. 75/2023, B.55.2.1.

§ 9, eerste lid, is de tweede zin, waarin artikel 7 wordt geparafraseerd, overbodig en misleidend, omdat artikel 26 niet wordt geciteerd. Deze tweede zin dient dan ook te worden weggelaten.

Artikel 10

8. Het ontworpen artikel 6.4.5, eerste lid, van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 bepaalt dat cultuurgoederen en erfgoedelementen onroerend door bestemming in een beschermd monument, niet mogen worden verplaatst zonder toelating van het in dat decreet bedoelde agentschap. Aangezien de ontworpen regeling niet voorziet in een uitzondering op deze toelatingsplicht voor verplaatsingen in het kader van regulier onderhoud of gebruik (zoals bij het verplaatsen van meubilair (banken en stoelen) binnen een beschermde kerk om een andere indeling mogelijk te maken of om schoon te maken, of nog, bij het verplaatsen van gebruiksvoorwerpen, zoals servies), werd aan de gemachtigde gevraagd of het de bedoeling is om elke verplaatsing toelatingsplichtig te maken:

“De toelatingsplicht viseert geenszins het kortstondig verplaatsen in functie van regulier onderhoud van de cultuurgoederen (zie in die context ook artikel 2, 24° en 6.1.4 van het Onroerenderfgoedbesluit). Daarnaast voorziet artikel 8.1.4, §1, eerste lid, 9° Onroerenderfgoedbesluit ook in een mogelijkheid om vrijstellingen van toelatingsplichten te bepalen in een beheersplan (bv. voor courante handelingen).”

Uit het antwoord van de gemachtigde blijkt dat het de bedoeling is om de verplaatsing voor regulier onderhoud of gebruik van de toelatingsplicht uit te sluiten. Dat blijkt echter niet uit de ontworpen bepaling noch uit de memorie van toelichting. Met het oog op een rechtszekere toepassing, dient het ontworpen artikel 6.4.5, eerste lid, van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 dan ook in een duidelijkere uitzonderingsregeling voor regulier onderhoud en gebruik te voorzien.

9. Voor cultuurgoederen en erfgoedelementen onroerend door bestemming in een beschermd monument die ook beschermd zijn als topstuk, vervalt de toelatingsplicht en de financiële tegemoetkoming voor handelingen aan die goederen overeenkomstig het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 (zie artikel 2 van het voorontwerp). Hiervoor geldt de toelatingsplicht en de subsidiëring voor fysieke ingrepen op basis van het Topstukkendecreet (ontworpen artikel 6.4.5, tweede lid, 1° en 3° van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, zoals vervangen bij artikel 10 van het voorontwerp).

De memorie van toelichting bepaalt dat aanvragen voor toelating worden behandeld door de Topstukkenraad, terwijl over aanvragen voor fysieke ingrepen aan een topstuk dat ook is beschermd als cultuurgoed of als erfgoedelement onroerend door bestemming door de Topstukkenraad steeds worden overlegd met het agentschap Onroerend Erfgoed. Aan de gemachtigde werd gevraagd uit welke bepalingen van het Topstukkendecreet dat blijkt. Hij antwoordde als volgt:

“Afspraken rond samenwerking zijn niet expliciet vervat in de regelgeving. De memorie vermeldt dat bij aanvragen voor fysieke ingrepen aan een topstuk dat ook beschermd is op basis van het Onroerenderfgoeddecreet, de Topstukkenraad steeds overlegt

met het agentschap Onroerend Erfgoed. Daartoe zal het agentschap uitgenodigd worden om in die gevallen aan de beraadslaging van de Raad deel te nemen met raadgevende stem.”

In het licht van de naleving van het passiefbehoudsbeginsel dat vervat zit in artikel 6.4.3 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 (“[h]et is verboden beschermde goederen te ontsieren, te beschadigen, te vernielen of andere handelingen te stellen die de erfgoedwaarde ervan aantasten”), verdient het aanbeveling dit overleg systematisch toe te passen in het geval het gaat om beschermde cultuurgoederen of erfgoedelementen onroerend door bestemming in een beschermd monument, en deze voorwaarde voor overleg in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 op te nemen.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Annemie GOOSSENS

Jeroen VAN NIEUWENHOVE